

Ernfrid Erikssons

**Minnen
och
Hågkomster**

[Manus handskrivet av Ernfrid troligen i slutet av 1980-talet. Renskrivet på dator av Ernfrids dotterson Lars Myhrman omkring 1990. Filen försvunnen. Omigen renskrivet på dator 2015 av Ernfrids son Bengt. Bengts kommentarer och korrigeringar inom []].

Inledning

Först några minnen från episoder från min farfars och farmors tid på stället Djupdal under Onsike gård, Skogs-Tibble socken. Farfar hette Jan-Erik Eriksson och farmor Karolina Charlotta Carlsdotter. Det jag återger här är sådant som min far berättat och som jag återger ur minnet. (Far var född 1880-05-01).

Då far August var troligen 5-6 år kanske något yngre, för hans yngre bror Leonard var så liten att han bars på mors arm. Vid den tiden gick en epidemi (trol. 1885 - 87) av difteri där på trakten och en del av de äldre syskonen dog, hur många exakt vet jag ej, troligen 3-4 st. Far berättade hur hans mor med den lille Leonard på armen och med far vid handen gick nere vid de döda. [Min forskning har visat att 4 barn dog i maj - juni 1881. Den äldsta Kristina och August överlevde. Leonard föddes först 1883. Mer om detta i min biografi över August /Bengt]

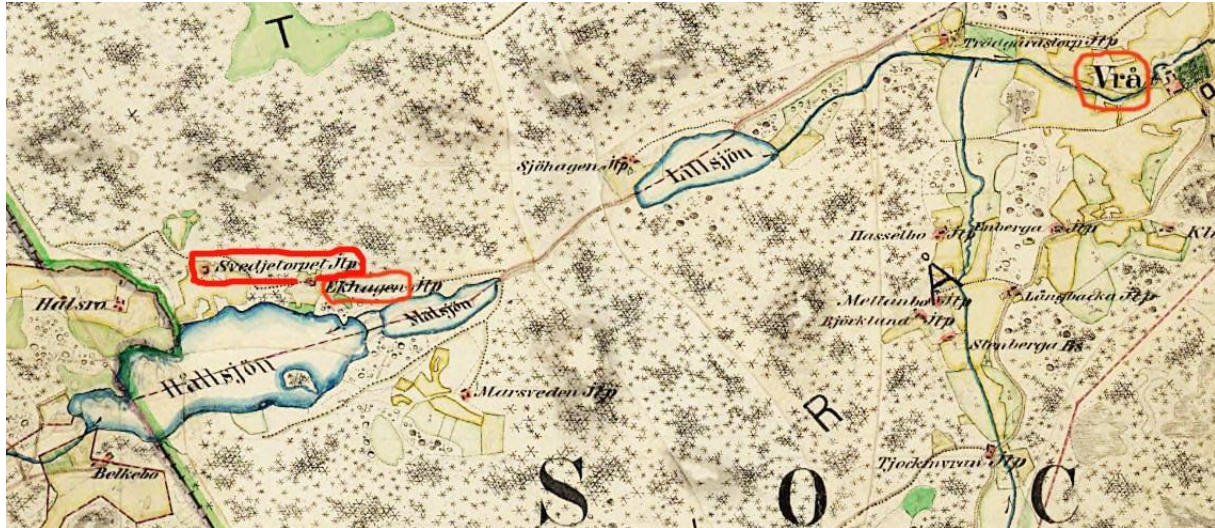
Kvar blev bara, vad jag vet, Stina (äldst) samt min far. Stina [gift med C.P. Eriksson] hade barnen Melker, Mina och Elias boende på gården Ekeby i Vänge socken. Far fick som så många andra börja med att göra dagsverken på gården Onsike. [De bodde från hösten 1881 i torpet Djupdal under Onsike gård.] Därefter var han som hjälp hos Stina och hennes man tillsammans med deras äldste som Melker. Melker kom sedan till Posten i Stockholm och var på äldre dagar vaktmästare på Kungliga Lantbruks-akademien och tjänstgjorde också som extra på Slottet vid middagar och sådant.

Far började sedan en anställning på Svanängens gård i Vassunda socken. Detta var väl omkring sekelskiftet [1902-1903]. Sen vet jag inget förrän omkring 1906-07. Då brukade far tillsammans med Leonard torpet Svedjan som låg mellan Ekhagen och gården Hålsjön i Nysätra. Torpen låg i Skogs-Tibble socken. År 1910 gifte sig far med Elvira Theresia "Teres" Ahlström. Denna Ahlström brukade först torpet Tysktorpet under Ryda Kungsgård i Nysätra, troligen omkring 1882-85, för att sedan [1884] komma till Gottvallen under Resta gård i Nysätra socken.

Om mor var adopterad eller hur det var vet jag inte, men jag tror hon var född i Stockholm 24/12 1881. Fadern tror jag hette Johan Johansson. Mor arbetade också i Rung i Nysätra hos Robert Johansson och hos Sahlgrens i [Alsta]

Kronkvarn i Nysätra. [Mer om Teres ursprung i min egen biografi för min farmor /Bengt].

Då far gift sig 1910 arrenderade han torpet Ekhagen under Vrå gård i Skogs-Tibble mot att göra tre dagsverken i veckan på gården. Det var cirka en timmes gångväg till gården mest på stigar. Torpet födde tre kor och en häst samt en del smådjur.

[Torpen Svedjan och Ekhagen i Skogs-Tibble socken enligt häradsekonomiska kartan från 1905. Ekhagen till Vrå c:a 4 km.]

Minnen och hågkomster

En torr och varm sommar året 1912 föddes den 20:e augusti på det lilla torpet Ekhagen i Skogs-Tibble (12 - 15 tunnland) en pojke som fick namnet Ernfrid efter en bekant fiolspelare i Ribbingebäck (som hette Ernfrid Gustavsson).

Bland de första minnena jag har från Ekhagen är när jag hjälpte farfar spränga sten på skogsvägen vid torpet, ordentlig väg fanns ej åt något håll. Det gick så till att han eldade med ris och grenar så att stenarna blev heta varefter han hade 2-3 hinkar kallt vatten och hällde på, varvid stenarna sprack.

En annan episod är när jag vid 2-3 årsåldern skulle bli snickare. Jag hade fått tag i en låda spik och för att inte bli störd kröp jag under golvet på snickareboden. Under tiden gick mina föräldrar nere kring sjöstranden och i uthusen och letade efter mig. Varför jag så bra kommer ihåg detta är nog avslutningen då de hittade mig under golvet. Men plocka spik var skojigt. Det är mest dramatiska episoder jag kommer ihåg t.ex. då jag åkte på plogen när far plöjde och hästen tvärstannade med följd att jag åkte fram och fick överdelen av plogristen under ena ögat. Årret finns kvar ännu. Eller när vi var och bärgade hö på Brännkäret på andra sidan sjön och det blev ett väldigt åskväder så vi fick ligga i en liten

timmerlada medan ovädret rasade. För att åka hem var ju inte möjligt för vi måste åka runt sjön åt Marsveden.

[Se karta ovan. Idag finns skogsväg mellan Hållsjön och Melsjön men inte då. De fick lov att runda Melsjön. /Bengt]

En positiv upplevelse som jag minns är när far tröskade. Det gick så till att hästen drog en anordning, en upprätt stolpe med en stor krans av kuggar som driver ett litet kuggjul varifrån gick en lång järnstång in på logen där den var kopplad till cylindern på ett litet tröskverk med så kallad polhemsknut.

Tröskverket var utan rensverk. Där var bara en cylinder med stift. Det hela drevs av en lång bom som gick ut från den upprätta stolpen. I denna bom fästes hästen som fick gå runt. Det som var det roliga i det hela var att jag blev placerad på bommen bakom hästen med en piska för att det hela skulle gå runt.

[Bild tagen bakom logen vid Ekhagen 1997. Måste vara den av Ernfrid beskrivna stora kuggkransen.]

1916

Mitt fiskeintresse grundlades också tidigt. Jag minns särskilt när jag var med far och metade (i femårsåldern) och fick två baddare till abborrar som jag hade all möda att bärga. Likaså när vi fiskat kräftor i Mälsjön på kvällen. Vi fiskade med långa störrar, med en håv runt omkring nertill med bete i. Störrarna sattes fast i botten så att håven och betet låg nere. När vi slutat vittja håvarna och räknat fångsten så var det mörkt. Väl hemkomna räknade vi åter fångsten och då fattades sju-åtta stycken. Det var att ta en Fenix-lykta och ut och leta. I skogen längs stigen vi gått kravlade rymlingarna på väg till sjön igen.

[Ekhagen 1938. Foto taget av Ernfrid.]

1917

En annan händelse som också etsat sig fast i minnet var när lillasyster Anna [född 1916-12-05] höll på att brinna upp. Jag var också då i femårsåldern. Det var kallt i stugan och mor hade ställt vaggan vid kakelugnen, en gammal hederlig vagg av spånkorg med medar. Det var eld i kakelugnen men luckorna var stängda, men på något sätt hade en gnista kommit i vaggan. Vi satt i köket och åt då vi kände att det osade. Vi rusade in, då var det fyr i korgen men Anna var oskadd.

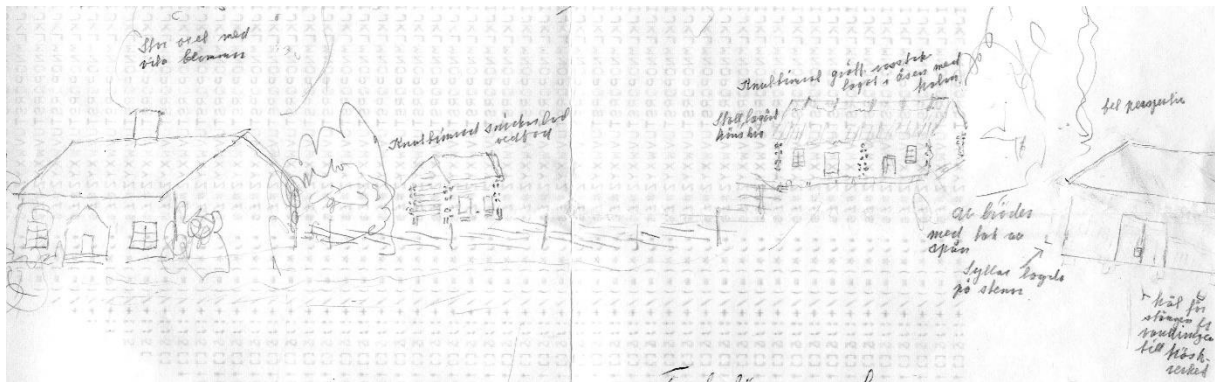
Ett roligare minne var när jag fick följa med far på hästskjuts till Åloppe på dåliga ibland nästan oframkomliga vägar. Far handlade hos en handlare Norge Ek som han så att säga hade konto hos. Han körde fora åt handlaren, hämtade

varor från båten och stationen i Öresundsbro en gång i veckan. Det var c:a två mil.

Stor oxel med vita blommor
bräder
spån

Knuttimrad m. vasstak
Lagat i åsen med halm

Loge av
tak av

till trösk-
verket

Knuttimrad snickarbod
och vedbod.

Stall, ladugård
och höns hus

Hål

[Teckning ur minnet av far hur Ekhagen såg ut gjord 1982.]

Nästa stora händelse var när vi 1917 måste flytta från torpet. Torpet skulle säljas men far hade inte pengar att lösa det. Det var en mycket bister vinter. Så den 17:e april när vi skulle flytta var det mycket snö och isen på sjön var så tjock att vi kunde åka över sjön till Bjälbo och vidare mot Åloppe och Resta till Högby i Nysätra där far tagit plats som lantarbetare (statare) hos en godsägare Palmqrantz. Det blev en resa som man inte glömmer, en snöstorm av det värre slaget gjorde att det var svårt att hålla värmen. Anna, den minsta, var ju bara ett halvår gammal.

På eftermiddagen kom vi fram till Mosta där vi fick ta in hos smeden Söderholm, medan far och körkarlarna (Olle & Lasse i Hålsjön) körde till Villan och lastade av flyttlasset. Det var en f.d. sommarvillan som en viss Sköldebrand hade haft. I köket fanns ju järnspis m.m. men i rummet fanns ingen eldstad och sedan var det en öppen trappa till vinden så att all ev. värme gick dit upp. Efter övernattnings på golvet hos familjen Söderholm kom vi så till Villan som skulle bli mitt hem i mer än tjugo år. Under alla dessa år hände ju mycket men detaljer är svårare att komma ihåg från denna tid, det var väl inte så dramatiskt alla gånger.

1918 - 1919

Efter ett och ett halvt år föddes min yngre bror Sven-Erik. [1918-11-02] Då hade det redan blivit ny ägare till Högby, en svenskamerikanare, byggmästare Edward Johansson från Stockholm. De bodde på gården på sommaren för att bo i stan på vintern.

Minnen jag har av barnen är Åke c:a 12-13 år som satt och spelade piano i salen. Jag satt och tjuvlyssnade utanför. Britta som var lika gammal som jag. Vi lekte ihop en del. Men så en dag hände en malör. Det var is på vattnet kring gödselstacken och den skulle vi pröva, med resultat att isen brast och den fina fröken åkte i gödselvatten till midjan. Jag hjälpte henne upp men sen stack jag hem med det snaraste ifall det skulle "osa katt".

Ett positivt minne har jag av dessa Johanssons. Det var första gången vi, både föräldrar och barn fick julklappar. Första julen fick vi en kaffeservis i koppar (rester finns kvar hos Sven-Erik i Faringe. En del blev förstört när det brann i Villan.), ett album över Stockholm, en självgående båt, en mindre Zig-Zag-låda till oss barn. Andra julen en grötkokare, fyra liter, av koppar och en del jag inte kommer ihåg. Jo en lek Svarte Petter (liknande Löjligen familjen). Vi blev bjudna till gården på julafton på kaffe och fick då detta. Det var 1919-20.

Mitt första bröllop var jag också med om vid denna tid. Det var en något äldre flicka, 25 - 30 år [Ernfrid var 8 år], som var ansvarig på gården, mjölkade i ladugården, separerade och smörade, det var ju kristid, så smöret gick svart till Stockholm. Hon hette Hildur Lind (äldre syster till Lind i Nyby). Brodern hade en dräng i maten, Ragnar Johansson. Det var dessa två som gifte sig i stora salen på Högby. Samtidigt var det barndop. De hade pratat om det var lönt att gifta sig. Efteråt blev det kaffe för samtliga. [Vigseln och dop skedde 1920-10-03. Barnet föddes 1920-09-12.]

Ett mera negativt minne har jag också från denna tid. Det var när Spanska sjukan gick. Nere vid gården låg alla sjuka. Inga (numera Johansson, gift med Ture Johansson, byggare och fjärdingsman i Örsundsbro) hade difteri och var väldigt nära döden. Hemma låg vi till sängs samtliga utom far. Han gick mellan gården där han skötte djuren och hemmet där han pysslade om oss med ingefärsvatten, inhalation av terpentin genom att sätta en filt runt huvudet och sen hälla terpentin på ett järnspislock som var varmt. Det var starkt så det förslog. En gång var locket för varmt så det slog eld. Det var otrevligt. Men repade oss gjorde vi.

Det är ju inte så mycket jag kommer ihåg vad vi som barn lekte och roade oss med på dagarna. Det var väl så att en del, så mycket men orkade, måste man

hjälpa till med som att skaffa ved. Det ingick ju i staten att far skulle ha fritt bränsle. Men detta var faktiskt det som var det sämsta av allt. Vi fick gamla gärdesgårdar, sågbangor och skatar (toppar av träd). Däremellan måste mor och jag hjälpas åt att få något att elda med från skogen. Det var ju lek också. På somrarna var det barn ute hos grannen Nilssons, Karin och Greta Ljungman, Knut Vestin. Vi lekte väl som barn i allmänhet: kurragömma, kull m.m.

Vi hade också ett bollspel med ett träklot, till detta gjordes käglor av avsågade bitar av trädstammar. Det spelades av två stycken, var och en hade 8-9 käglor som restes upp på linje med lagom mellanrum. På lagom kastavstånd reste den andre sina käglor. Mitt emellan dessa båda linjer ställdes en större kägla (kungen). det gällde sen att med träklotet söka slå ned motståndarens käglor. Då man fick omkull en kägla fick motståndaren kast över den till den som slagit den och samtidigt slå någon kägla med den. Den som först blev utan käglor hade förlorat. Om man slagit omkull kungen och ej hann resa den före motspelaren miste man två käglor. [En föregångare till dagens populära kubbspel som man hävdar kommer från Gotland.]

Jag roade mig också med att bygga vattenhjul i en bäck, grävde upp tegellera och gjorde leksaker som jag sedan försökte samsas med mor i järnspisen för att bränna. Lite mekaniskt intresse hade jag också. Min far reparerade en del redskap, vässade plogbillar m.m. i en gammal smedja hos Signe Nyström och jag var med förstås. Där fanns ett gammalt urverk till en moraklocka. En dag när far inte var där hämtade jag hem detta verk och hade roligt någon dag. Men så fick far se det en dag och då var det slut på det roliga. Jag måste bära tillbaka det och det var inte lätt.

Andra äventyr var när jag och andra grabbar var nere vid gården och kröp på höskullarna under stockar där det var gångar. Där gjorde vi grottor, ibland hade vi tur så vi hittade flera äggbon efter höns med 12-15 ägg var, alla var ju inte friska men vi fick ju alltid några öre varje gång.

Så var det mete nere vid sjön förstås allt emellanåt. Det har ju alltid varit min hobby. En del dramatiska episoder minns man ju också, särskilt då jag skulle gå till far med kaffe i en skolväska. När jag kom mitt för gården slet sig hunden (en stor S:t Bernhard) och stötte omkull mig, slet av mig väskan och stack.

1920 - 1925

Så börjar allvaret. Jag börjar skolan första september 1920 i Mosta Skola i Nysätra. Själva upptakten blev inte så vidare, flickorna i klassen skulle sätta sig i respekt så dom skaffade sig spön och jagade oss runt skolgården. Vi var bara två pojkar. Flickorna var Karin Persson, Dagmar Engberg, Edit Andersson och

Helga Andersson. Allt ordnade sig så småningom. Jag hade lätt för mig i skolan så jag fick hjälpa en del som hade svårt. Vi var sex klasser till att börja med, så det var jobbigt att vara lärare. Därav så blev det ofta byte av lärare. Jag hade sex tror jag. Om jag minns alla namnen är inte säkert : Sigrid Ask, Olof Haj, Humle, Gunnar Olenius, Astrid Godeau, Milda Ohlsson och en ung man till som jag inte kommer ihåg namnet på.

[Namnen stämmer med slutbetyget nedan.]

Det man bäst kommer ihåg är kanske skolresorna (högst 2 - 2,5 mil). Vi åkte i lövade skrindor med ett par hästar för till någon lämplig plats där det ordnades lekar och tävlingar. Hela resan skulle man ju sjunga och tjoa. Vi var till Österunda socken en gång. Platsen kommer jag inte ihåg. En annan gång var vi på sidan av Åloppe på en äng nedom Grindstugan på stranden av Bromsbo sjö. Mitt starkaste intryck från den resan var kanske när vi passerade fattigstugan, en bit innan Prästgården. Vi åkte över Nysätra och Hammarby för att vi skulle få se socknen. Det som gjorde intryck på mig var dessa stackare som var hopfösta i detta. De gick och vankade, dåligt klädda, apatiska, en del väl mentalt svaga och så sönderslagna fönsterrutor och avflagnad rappning, inga träd eller buskar. Deprimerande.

Samtidigt med den vanliga skolan gick jag i söndagsskolan. Började nog där 1919-1920 också i Mosta hos smeden Erik Söderholm, en gammal man med ett gammalt Magdeburgerdragspel som var mycket uppskattat. [Han var född 1858.] Vissa år hade vi andra lärare t.ex. Sven Olsson som spelade på sin gitarr och sjöng, son till saliga Olsson i Ryssvillan, Örsundsbro, och Regina Johansson syster till byggarna Nils, Ture och Isidor Johansson. De sista två åren, då jag var 12-13 år, gick jag i söndagsskola hos Karlssons i Backen nedanför Högby. Lärarinna Maria Karlsson, senare gift i Grytgöl i Östergötland.

Under ferierna var det att jobba så sig göra lät. Från 10-11 år fick jag egen lie och fick följa far på kvällarna då vi slog s.k. backslag, backar, diken, sjöängar och annat för att få foder till djuren. Jag har inte skrivit om det tidigare. På tomten vid Villan fanns en gammal timmerloge. Den rustade far upp, skaffade rörvass till tak. Jag minns att han hade en gammal farbror Ekman till hjälp att lägga tak och timra mellanvägg m.m. Där fanns plats för två kor, gris och höns samt foder till djuren. För att tjäna lite pengar låg jag också på ferierna och gallrade betor och kålrötter. Jag minns dessa kilometerlånga rader som man fick krypa längs i solhettan. Vi hade visst pris så var man riktigt flitig så kunde man tjäna 75 öre på en dag.

Däremellan var det att hjälpa mor att bärga hö, vända, räfsa och volma (såta). När det sedan stått några dagar i volm så var det att med hjälp av hävlar (långa

runda stänger som trädde under volmen), varefter en tog i hävlarna fram och en bak och bar volmen som den stod. Det var ju det enda sättet att få fram det, för det fanns ju inga vägar och inte häst och vagn heller. De år det blev mycket hö måste vi stacka en del. Det var att göra en s.k. trindstack. Först restes en stackstäng, sen bars höet fram och packades runt stängen, bredare nedtill och i sockertoppsform, sista delen fick man gå på stege med höfängen. Det tog som regel en hel natt att göra en sådan stack på 2-3 lass.

Lärare	Klass	Termin	Katekes	Biblik historia	Innaufläring	Välkrivning	Rätt- o. uppskr.	Räkning	Geometri	Historia	Geografi	Naturkunnskap	Äskådnings	Teckning	Sång	Gymnastik	Slöjd	Trädg-skötsel	Huslig ekonomi	Frit	Uppförande	Närvarande	Sjuk	Med lov	Utan lov	Mälsmans namn
		ht.																								
<i>O. H. Thunb.</i>	I	vt.	1 1/2	2	1 1/2	1 1/2								1	1	1				2	2	106	15			<i>A. V. Eriksson</i>
<i>S. Ask</i>	II	ht.	1*	1 1/2	1 1/2	1 1/2	1 1/2							1 1/2	1	1				2	2	76	2	5		<i>A. V. Eriksson</i>
<i>S. Ask</i>	II	vt.	1 1/2	1 1/2	1 1/2	2	1 1/2						1 1/2	1 1/2	1	1				2	2	93	16	6		<i>A. V. Eriksson</i>
<i>S. Ask</i>	3	ht.	2	1 1/2	1 1/2	2	2		1	1 1/2	1			1 1/2	1	1				2	2	71		3		<i>A. V. Eriksson</i>
<i>S. Ask</i>	3	vt.	2	1 1/2	1 1/2	2	2		1 1/2	1 1/2	1			2	1	1				2	2	112	8			<i>A. V. Eriksson</i>
<i>O. H. Thunb.</i>	4	ht.	2	2	1 1/2	2	2		2	1 1/2				2	1	1				2	2	79	6	4		<i>A. V. Eriksson</i>
<i>A. Östlund</i>	4	vt.	2	2	1 1/2	2	2		2	2	2			2	1	1				2	2	45		1		<i>A. V. Eriksson</i>
<i>S. Ask</i>	5	ht.	2	2	2	2	2		2	2	2			2 1/2	1	1				2	2	69	3	2		<i>A. V. Eriksson</i>
<i>S. Ask</i>	5	vt.	2	2	2	2	2		2	2	2			2 1/2	1	1 1/2				2	2	97	2	1		<i>A. V. Eriksson</i>
<i>S. Ask</i>	6	ht.	2	2	2	2 1/2	2		2	2	2 1/2			2 1/2	1	1 1/2				2	2	67	6	2		<i>A. V. Eriksson</i>
<i>M. Olsson</i>	6	vt.	a	M	a	a	A	A	A	A	M	a		a	B	M				2	2	91		8		<i>A. V. Eriksson</i>
		ht.																								
		vt.																								

Vitsord för kunskaper: Berömlig: 3. Med utmärkt beröm godkänd: 2 1/2. Med beröm godkänd: 2. Med nöje godkänd: 1 1/2. Godkänd: 1. Icke fullt godkänd: 1/2. Underkänd: 0.

„ „ flit och uppförande: Mycket god: 2. God: 1. Mindre god: 1/2. Dålig: 0.

[Slutbetyg för Ernfrid efter 6 års skolgång.]

1926

Så en vacker dag var det slut på skolgången och det var att söka försörja sig själv. Fortsatt skolgång var jag rekommenderad av både präst och lärare men det var andra tider då, närmaste skola låg i Enköping. Några stipendier el. dyl. fanns ej varför det var ren omöjlighet för far att kosta inackordering, elevavgift och materiel utan det blev att börja grovjobba nere vid gården.

Samtidigt med anställningen första året gick jag och läste. Jag fick sköta jobbet och sedan gå sju km till Prästgården i Nysätra. Vi var 20 stycken. De flesta även jag tog väl inte det hela på allvar utan det blev väl mest att det skulle vara så bara.

Samma sommar som jag slutade skolan fick jag börja med att stå på logen och lasta av hö- och sädeslass. Man gjorde så att man körde med två par hästar men med tre vagnar och bötvagn. Så den lastades av medan det hämtades en ny. Det var en jobbigs sommar för 75 öre om dagen. Från 1:a september startade

Andersson Uppsala läns Svinavelsstation och då blev jag engagerad att svara för detta. Det var inte så mycket från början, bara fem sugor och en galt, men dom förökade sig. Så småningom blev det ett heltidsjobb.

[Andersson är Karl Anders Efraim Andersson f. 1893 som är ägare till Högby Gård från ung. 1925.]

Den mera andliga utvecklingen kanske också skulle hänga med samtidigt. Som jag skrivit tidigare gick jag i Söndagsskola sista åren fram till 14-15 år hos Karlssons i Backen med Maria Karlsson som lärarinna. Samtidigt hade pingstförsamlingen i Enköping möte där varje vecka. De hade vissa år en evangelist för Långtora och Nysätra. Hon hette Ebba Johansson. Hon blev sedermera gift med Joel Karlsson. De hade affär i Vilsberga, Biskopskulla. Sedan övertog de visst ett pensionat i Borlänge.

1927 -

Dessa möten varje vecka var ju det mesta som hände utöver det vardagliga, så dit gick ju de flesta så även jag. En kväll beslöt jag mig för att lämna mitt liv i Guds hand. Jag var med i verksamheten utan att direkt vara ansluten till församlingen. Minns bl.a. när Filadelfiakyrkan i Enköping invigdes med bl.a. Levi Petrus som talare. Det var ett sådant ståhej på eftermöten och bönemöten, så jag hade svårt att trivas och förstå det hela. Delvis började jag också delta i Betania (baptistförsamling) i Örsundsbro. Det var väckelsetider där då, så församlingen ökade från 40 st. till c:a 70 st. Fast pastor var Bergström från Viks kvarn, f.d. pastor som var kvarnägare och mjölnare. De som skötte det mesta av verksamheten var evangelister. Under den här tiden var det Folke Vahlberg och Gunnar Vahlström, senare känd författare. Det var på vippen att han hade övertalat mig att gå in i församlingen. Varför det inte blev så var väl närmast att far var emot det. Förhållandet då var ju att t.ex. pingstvännerna i sin förkunnelse öppet sa att t.ex. missionare [Missionsförbundet] så som min far och min arbetsgivare Efraim Andersson var, de skulle inte bli frälsta utan bara pingstvännerna. Detta gjorde att jag mera drogs till Missionshuset och församlingen där, trots att jag i dopfrågan m.m. var baptist. Så någon gång 1928-1929 gick jag in i Missionsförsamlingen. Pastor där var då Karl Berglund, tidigare hade David Eklund verkat där och senare kom Gustav Henmark. Så gick det alltså, att jag efter att ha deltagit i pingstförsamling i nära två år och i baptistförsamling i mer än ett år där jag trivdes mycket bra [blev Missionsförbundare]. Hade det kommit så långt försökte jag tillsammans med en dotterson till smeden Söderholm, som varit min söndagskolelärare i många år, mig på att vara söndagskolelärare. Men jag liksom Moses hade en trög tunga så det gick inget vidare.

Åren gick och jag fick deltaga i ett par ungdomskurser, en Västeråker-Dalby och en i Storstora för att förkovra mig. Så småningom skulle det visa sig att det var en mening med det hela. Ty vid ett årsmöte så valdes jag till ordförande och ledare för ungdomsföreningen i Örsundsbro. Detta trots att jag absolut sagt ifrån att jag inte hade kvalifikationer för något sådant. Resultatet blev en kris för min del. Jag drog mig tillbaka från verksamheten och deltog inte på en längre tid.

1931

[Detta stycke placerat tidigare än i originalet.]

I september 1931 blev jag skickad på svinskötartutbildning till Oppeby gård i Råby socken utanför Nyköping. Vi var förlagda där under en månad med både teoretisk och praktisk undervisning. På fritiden var jag omkring i omgivningarna. Jag hade cykel med mig. Blev bekant med en pojke i en granngård (Sven Hellström?) som var med i Missionsförsamlingen i Täckhammar. Vi bar dit flera gånger. Där var en mycket livlig verksamhet då. Där inledde jag också ett möte för första gången.

1933 -

I maj 1933 var det färdigt för rekryten. Jag hamnade på 7:e kompaniet I8 Uppsala där jag blev infanterist i ett skyttekompani. Inte något att stå efter men ur min synpunkt ett nödvändigt ont. Vad gäller mitt arbete så fortsatte utbyggnaden av Uppsala läns svinavelsstation så att där blev heltidsgöra och mer än så. En positiv upplevelse var när jag fick ligga på Stockholmsutställningen 1938 med 8 avelssvin, därav en sugga med smågrisar. Jag låg där i 10 dagar och hade passerkort så jag kunde gå som jag ville på utställningen och även ute på stan. Det var ju bara andra gången jag var i Stockholm. Första gången var när jag fick åka med Andersson till Missionsförbundets 50-års jubileum 1928 med möte i Auditorium vid Norra Bantorget och sångarsamling på Stadion (c:a 2300 st.). Ja detta var ju upplevelser för en ung pojke på den tiden.

Sedan gick åren och rörelsen utvidgades och det blev mer och mer att göra. Det blev ganska slitigt många gånger, varför jag började fundera på att byta jobb. Men innan dess skulle en del andra saker hända som kom att få betydelse framöver. Det kom en ung flicka som hembiträde till Anderssons. Ingeborg Karlsson hette hon. Kom från Granlund i Litslena. Vi hade setts förut vid ett besök hos Henning Johansson i Tibble, Litslena, men då hade jag ingen kontakt direkt. Hon var ju så ung då, men från hennes sida var det visst lite annorlunda. Men nu något år senare började något spira som det från husbondfolket gjordes allt för att hindra. Det var ju fel ur alla synpunkter. Men som det brukar vara så

blev det också här, ju större motståndet blev, så blev kärleken större. Detta gjorde att Bojan [=Ingeborg] flyttade till Blåbo i Litslena hos Lilly och Sture Nilsson. Det blev ju lite långt att åka. Man hade ju inte bil på den tiden och ibland var det halt så man höll inte på att komma hem. Men man var ju ung och kär.

[Detta måste ha skett 1937. Enligt församlingsbok för Litslena 1936 har Ingeborg inte lämnat hemmet i Granlund.]

[Ernfrid och Ingeborg i Villan hos August och Elsa. C:a 1938]

1938

På hösten 1938 beslutade jag mig för att söka nytt jobb, för att få erfarenhet av även andra förhållanden än Högby. Jag satte in annons och fick 8 - 10 svar, bl.a. från en nystartad avelsstation utanför Strömstad i Bohuslän. Det var hos en norrman Einar Finstad som jag fått jobb. Han var nog snäll och bra men han hade inte den rätta gnistan att få sälja galtar och avelsdjur. Han var för försiktig så det blev inte den framgång som han väntat. Jag fick maten i hushållet hos en gammal stallförman Karl Gunnarsson. Både han och hans fru Eva var ofärdiga och hade svårt att klara sig. Därför var det deras dotter Karin Karlsson som var änka och hade två barn som skötte hushållet. Där hade jag det bra med mat och sådant. Det blev ju lite långt till Bojan för jag hade inte råd att åka upp mer än två gånger på året. Det blev ju lite för lite. Annars var det ju intressant med en ny trakt och ny miljö. Jag var ute med båt till Kosteröarna. Var ute i stenbrott

som det var gott om och där man höll på och högg sten till Svinesundsbron. Dit var jag också upp och tittade.

1939

Söndagen den 3:e september 1939 hade jag planerat att åka till Norge på cykel ett par dagar men av detta blev det inget. I radio meddelades att Hitler anfallit Polen och att gränsen till Norge var stängd. Jag hade ju så kallat Nordiskt resekort som fordrades då för att komma in i Norge och Danmark. Men det hjälpte ju inte, jag fick bli hemma. Det dröjde inte länge förrän det fick inverkan på det militära också i Sverige. Efter några dagar hade jag inkallelse enligt Go: 555 till I17 i Uddevalla för att fullgöra den första beredskapstjänstgöringen vid ett jägarförband där.

[Ernfrid med kompisar vid Bohus bataljon 1939]

Då utvecklingen på avelsstationen inte blev den väntade, beslöt jag mig för att sluta min anställning på Blomsholm. Jag hade ju haft förfrågningar från min förra plats att få återkomma dit. Det lovade jag också om inte militärtjänstgöringen skulle lägga hinder i vägen. Detta gjorde att jag någon gång i november 1939 åter hamnade på Högby efter fullgjord beredskapstjänst i Uddevalla.

Men lugnet varade inte länge. Hitler tog det ena lilla landet efter det andra och sög ut. Den 9:e april 1940 var turen kommen till Danmark och Norge och då var

även Sverige starkt hotat. De 10:e -11:e april fick jag på nytt inkallelse till militärtjänstgöring. Denna gång så gott som allmän mobilisering.

Vi hamnade på Ulltuna lantbruksskola där vi fick stå i kö hela natten för att få vår utrustning. Fram på morgonen kom det order att vi skulle vara färdiga och stridsutrustade på lastbilar kl. 7 nästa dag för att transporteras till någonstans på Roslagskusten. När vi var färdiga att lasta på bilarna kom kontraorder, så det blev någorlunda lugnt igen. Nu långt efteråt har det ju kommit fram att det var tyska krafter igång den morgonen för att göra en kupp mot Stockholm och Roslagskusten. Men man tog hand om en del ledande svenskar som hade sitt finger med i spelet. Nu lugnade det ner sig igen. Vi kompletterade utrustning och så excererade och övade vi förstås. Efter en vecka skulle de som bodde i Uppsala-regionen få permission att besöka sina hem. Men om bilar åkte omkring och blåste larm skulle vi omedelbart inställa oss på Ulltuna. Några av oss som var lite längre ifrån enades då om att i bil åka till våra respektive hemorter på s.k. bondpermis, sedan vi ordnat så att en från Uppsala skulle ringa till en av oss om det blåstes larm. Jag åkte på cykel från mitt hem till Bojan i Granlund för att hälsa på. Men den glädjen blev inte långvarig. När jag suttit där en stund kom det bud från granngården att det blåstes larm i Uppsala. Det var som att ta avsked för att ta sig till fronten, ty ingen visste vad som orsakade detta larm. Det var mycket ledsna och oroliga ungdomar som tog avsked då. Sen vidtog ännu ett problem att komma till Uppsala. För bilen jag åkt med hade redan kört. Men jag fick hjälp med en bil från Högby.

En skildring av krigsåren

[Separat dokument men som passar här. Gjort på uppdrag av ett barnbarn.]

Jag tillhörde den första årsklass (1932) som enligt generalorder 2222 kallades till beredskapstjänst vid I17 Uddevalla under 6 veckor med delvis jägarutbildning. Den 14 april 1940 mobiliserad och inkallad till Ulltuna lantbruksskola. Vi blev förlagda i grupper i elevrummen utrustade med halm i mängder på golvet. Där organiserades till ett kompani (beredskap) som vi tillhörde t.o.m. 1944. Efter en vecka i Ulltuna fick vi tillstånd att fara hem över helgen. Men den glädjen blev inte lång. På lördagen ryktades att det blåstes larm i Uppsala och att alla skulle samlas så fort det gick.

När vi kom dit var allt i oreda. Ammunition och reservproviant var uppstaplat där varje man skulle stå vid uppställningen. Så vi trodde att det skulle bära iväg. Som vanligt kom kontraorder efter 2-3 timmar. Sen blev vi kvar till 20:e april då vi fortsatte på annat håll. På morgonen två - halv tre blåstes larm och vi fick plocka ihop våra prylar i halmen för att ställa upp för avmarsch. Den gick till centralen i Uppsala där vi fick embarkera i godsfinckor med två bottnar och

rikligt med halm. Vilken rasade ner på oss på nedre botten. Så gick då starten utan att vi fått någon upplysning om vart vi skulle. Det ryktades om Roslagskusten norr om Stockholm. Men vi blev snart klara på att det inte var så. Stockholm passerades och färden gick vidare nu till Katrineholm. Där stannade vi för utspisning. Sen var det spännande åt vilket håll det bar. Det gick söderut utan att vi visste vart. När det började skymma hade vi kommit till Nässjö. Där fick vi gå till ett mejeri för att få mat. Efter detta fortsatte färden söderut. Vi byltade in oss i halmen för att sova. Mellan 2 - 3 på natten stannade vi och det var spännande att se var vi var. Det visade sig att vi kommit till Åstorp i Skåne. Sen blev det att vänta på vidare order till kl 10 utan mat och utan order om vart vi skulle. Vi fick order om att marschera mot Glömslöv (c:a 3 mil). Framåt kvällen hade vi kommit till Hildesborg där vi blev lagda på ett dragigt magasin utan halm eller något att ligga på. Vi blev så småningom förlagda i slottsflygeln på Hildesborg där vi genast fick ordna med poster och bevakning. Vår uppgift blev sedan att vart tredje dygn ha postering (postering 2 timmar, ledig 4 timmar, postering 2 timmar ... hela dygnet). Sedan på dagen fick vi börja gräva skyddsrum och skyttegravar i slänten vid Öresund. Annandag pingst kom order om att vi skulle förflyttas men inte vart. Vi började marschera utan order om vart. Efter c:a 3 mil kom vi till Viktorshög i Östra Ljungby. Där kom vi att stanna med övningar och marscher till juni månad. På gården i fråga blev vi förlagda i tält och en del i en lada, hos en statarfamilj, på vind bland sågspån och halm.

Vad jag då såg gjorde att jag lovade att aldrig ta anställning i Skåne. Under tiden vi var förlagda här inträffade det mest spända tillståndet under beredskapen (midsommar 1940). Vi fick bussar för utryckning som stod med startklara motorer. Vi fick ligga med skorna på och med skarpladdade gevär på natten.

Så kom då nya order i början av juli. Det gick rykten om att vi skulle hem. Vi fick order om att lasta in på tåg i Ängelholm. Men sen kom besvikelsen. Vi åkte söderut och kom till Malmö. Sedan gick färden över Nässjö, Hallsberg, Krylbo. Än så länge fanns det hopp. Men när vi vaknade i Ljusdal då försvann hoppet. Efter tre dygn på järnväg i godsfincka hamnade vi i Karungi, 2,5 mil från Haparanda.

[Soldat 498Eriksson vid Karungi.]

Förläggning i skola med halm på parkettgolv. Det var svårt att sova då det aldrig blev mörkt. Efter befästningsjobb och annat posteringsuppdrag kom då den 20:e september order om hemresa efter 150 dagar. [Enligt mormor hade morfar under

augusti 1940 14 dagars hempermission då de var ute och cyklade uppåt Gävle /Lars]

[Här tycks Ernfrids egen skrift sluta och ersättas av en kortfattad sammanfattning av en muntlig berättelse. Jag har fyllt ut den till fullständiga meningar. /Bengt]

Den 15:e mars 1941, en kall dag med -31 grader, blev vi åter inkallade till Ulltuna. Vi transporterades med tåg till Västerås flygfält [troligen vid Arboga] för luftlandsättningsberedskap. Larm ibland 2 -3 gånger på natten med färd på lastbilsflak 2 - 3 mil. Ibland ut på isen på skidor. Däremellan skidövningar och manöver. Efter 60 dagar hemkomst den 26:e maj.

De 26:e februari var det åter dags för order om inställelse till Ulltuna för vidare befordran. Det visste vi som vanligt inte först. Men tåget förde oss till Arvika varefter vi fick åka skidor (som vi inte gjort på många år). Det blev en besvärlig marsch på nya skidor c:a två mil varefter vi blev förlagda i ett missionshus (Gunnarskog tror jag). Därefter vidtog vinterutbildning på skidor som inte slutade förrän omkring 4 - 5:e juni. Efter 100 dagar fick vi åka hem den 5:e juni. Under hela tiden var vi förlagda i en tom torpstuga (Allstakan? eller Marta Perssons stuga). Där firade vi bl.a. påsk. Förläggningen var på granris på golvet som fick bytas när det blev torrt. Vid alla förläggningar fick vi mat från den egna

kokvagnen och dess kockar. Vid ett uppsatt beredskapsförband som 1:a kompaniet [I8], var det alltid samma personal som inkallades varje gång.

Den 18:e juli 1943 inryckning till Ulltuna. Vidare med tåg till Årjäng varefter vi fick logera i tält i en vacker sluttning ned mot sjön Stora Le. Den vackraste förläggningen jag upplevt. Som vanligt övningar, marscher och tävlingar. Hemförlovning 16:e augusti efter 33 dagar.

Sista inryckningen var 21:e augusti 1944 då vi blev förlagda vid ett nedlagt pappersbruk i Bröttne. Där blev det som i Skåne att gräva skyddsrum och gräva skyttegravar. Hemförlovning 14:e oktober.

[Troligen är det Lars som ställer några frågor med antecknade svar i fortsättningen.]

Var du inkallad under kriget 40 - 45 ?

Ja upprepade gånger.

1940	14/4 - 15/9	150 dagar Skåne och Karungi
1941	15/3 - 26/5	59 dagar Värmland
1942	26/2 - 5/6	100 dagar utanför Västerås
1943	13/7 - 16/8	33 dagar Värmland
1944	30/8 - 14/10	53 dagar Värmland

[Totalt 395 dagar. Under denna tid gifte 1940-10-27 i Litslena och 1940-11-14 flytt till Berga lantbruksskola. 1943-04-19 föds äldste sonen. Han gjordes 9 månader tidigare i ett tält i Värmlandsskogarna under en cykelsemester. Se bild ovan på tältet.]

Fullgjord		tjänstgöring.			
Tjänstgöringens art (för fast anställda med rätt bläck).	Antal dagar.	Från och med.	Till och med.	Trupp-förb. osv.	Komp osv.
1933 1. tjänstgöring	54	29/5	22/7	7.8	7.
1933 2. "	36	6/8	10/9	7.8	7.
1933 1. reparering	25	1/9	3/10	7.8	7.
1934 2. "	25	12/9	8/10	7.8	2
1939 179 aug 90 - 1939	42	10/10	20/11	7.17	12
1940 1/2 9 28	150	1/4	10/6	7.8	116A
1941 1/2 9 28	59	1/3	26/5	7.8	11C
1942 1/2 9 28	100	26/2	1/6	7.8	11K
1949 1/2 9 28	30	15/1	16/12	10.3	5
1949 1/2 9 28	33	13/7	16/8	7.8	17
1949 1/2 9 28	53	24/8	14/10	7.8	"

¹ Vid hemförlovnig före tjänstgöringstidens slut av den, som Anm. Endast det antal dagar införes, som får tillgodoräknas.

[Kopia ur Inskrivningsboken för soldat 498 Eriksson och hans tjänstgöringar. Totalt är det 607 dagars militärtjänst 1933 - 1949.]

Hur fick ni bo?

Det mesta förekom alltifrån att skotta bort snö i 33 minusgrader och resa tält eller på halm i magasin, slott eller tom torpstuga.

Hur ofta fick man åka hem?

Det var mycket sporadiskt. Den längsta tiden 1940 då det var mobilisering blev det 14 dagars permis i augusti månad. På de kortare perioderna blev det inget.

Berätta någon episod du särskilt kommer ihåg!

Det finns många, men en solig sådan var i moster Martas stuga i Värmland en påsk. Vi hade skaffat oss ägg och hemifrån fick jag paket med ägg och sill. Äggen kokade vi i kokkärlet med hjälp av en gammal gardin som påse. Det blev kalas!

[Kalas ur kokkärlet.]

Var du rädd någon gång?

Det fanns nog anledning mer än en gång. Den lede fienden visste ingen var han var och mycket rykten gick. En gång gick jag vakt vid Norska gränsen och på andra sidan gick ju Hitlers gossar. Då utbröt en eldsvåda på norska sidan och det var ju inte gott att veta om det var krig och jag skulle larma de övriga i nattmörkret men jag osäkrade geväret och höll mig beredd.

Hur var det för familjen där hemma med mat och dylikt?

Det var väl lite knackigt i början innan familjebidraget kom igång men för oss på landsbygden var det inte så svårt med maten. Vi hade en egen gris som vi slaktade och saltade ner. Jag gifte mig i november 1940 så familjen var liten. 1943 kom första barnet. Det var ju kort på det mesta så man måste ju lämna köttkuponger för att få licens att slakta grisen. Vi hade "stat", alltså lön "in natura" : vete, råg, ärtor, potatis och mjölk. Men för att få mala vete och råg till mjöl måste man för att få licens lämna kuponger. Så en helg blev vi så utan mjöl och vi hade inte en bulle till kaffet.

Hade vi svenskar kontakt med Norge eller Danmark?

Ja det hade vi genom olika föreningar. Hjälpssamheten var stor i Sverige. Vi hade två familjer i Norge som vi skickade lådor till med vad vi kunde. Man fick listor på vad man fick skicka och sedan fick man åka till Stockholm och förtulla det. Man fick bara skicka begagnade kläder så det var att laga och lappa och hade man inga begagnade strumpor så fick man sätta en stopp på tån och knappar i dem så de verkade begagnade. Sätten var många.

[Renskrivet av äldste sonen Bengt Eriksson]

[Stavningskontrollerat och ändrat 2017-01-27 och 2023-02-26]